

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 35 (66264)
2000 йил 31 август, пайшанба

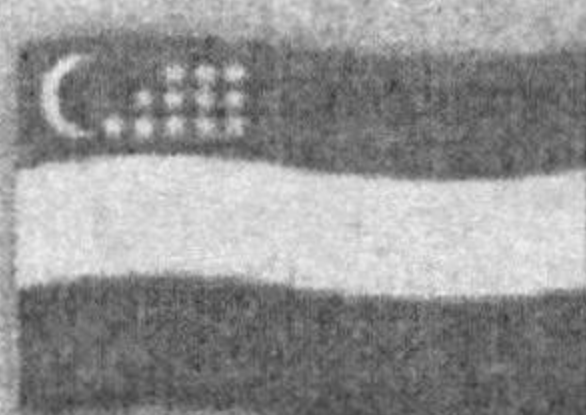
Сотувда эркин нархда

БИЛИМИНГИЗ-ЎЗИНГИЗНИКИ!

Мустақиллик

Тинчлик

Ҳамкорлик

Аввало фарзандларимизни мустақиллигимизнинг 9 йиллиги байрами билан чин юракдан муборакбод этаман. Мустақиллик деб аталмиш олий неъматдан доимо баҳраманд бўлиш барчамизга насиб қилсин. Ёшларнинг пухта билимга эга бўлиб, келажагимиз

равнақи учун ўз ҳиссаларини қўшишларига имоним комил. Буни теран фикрли фарзандларимиз ҳатти-ҳаракатидан англаб олиш қийин эмас. Чунки бугунги кун ўқувчилари ўқишга ва илм олишга астойдил бел боғлаганлар. Уларнинг янгиликларга интилиши, кашфиётлар яратиши, компьютерлар билан баҳслаша олиши гапимнинг исботидир. Бизнинг Андижон вилоятида 33 та ихтисослашган мактаб ва 25та гимназия мавжуд, уларда иқтидорли, билимга чанқоқ ўқувчилар ўқишади. Чуқурлаштириб ўқитиладиган фанларни аъло баҳоларга ўзлаштираётган ўқувчилар

олимпиада ва кўрик танловларда ўзларини кўрсатмоқдалар. Масалан АКСЕЛС бўйича синовлардан ўтиб, Америкада таълим олаётган бир қанча ўқувчиларимиз ҳам бор. Яқинда «Умид» жамғармаси томонидан Американинг Нью Йоркдаги Пейс Университетида икки йил таҳсил олиб қайтган Улугбек Қосимхўжаев энди биз билан ёнма-ён фаолият кўрсатади. Францияда бўлиб қайтган мураббийларимиз эса чет эллик касбдошлари билан тажриба алмашдилар. Энди улар ҳам ўз янгиликлари билан ўртоқлашадилар. Вилоятимиз бўйича 738 та мактаб бўлиб, унда 508000 ўқувчи таълим олади. 36500 нафар устоз ва мураббийлар фарзандларимиз баркамоллиги учун тинмай изланишда. Болалар маънавияти газета ва журналлар ўқиши орқали камол топиб боради. Ўзимиз ўқиб катта бўлган болалар ва ўсмирлар газетасини ҳар бир бола ўқиши керак. Чунки «Тонг юлдузи» улар онгига шаффоф гоё, мамлакат сиёсатини олиб киради.

Мен андижонлик ҳар ўн ўқувчининг биттаси «Тонг юлдузи»га обуна бўлишига интиламан ва бунинг уддасидан чиқиш учун ҳаракат қиламан. Чунки газета ўқиган бола - чин маънода ўқимишлидир!

Муҳиддин МИРЗАЕВ,

Андижон вилояти,

Халқ таълими бошқармасининг бошлиғи.

РЎШНОЛИККА БИР УМР САЛОМ!

Ер юзидаги оддий гиёҳдан тортиб, барча жону жонзот тонгга, рўшноликка интилади. Нурдан нафас олгиси келади. Табиатнинг безағи, безатувчиси-инсон фақат тонгни кутиш билан овора бўлмай, ўз хонадонида бир умр ёруғлик бўлишини орзу қилади. ЁРУҒЛИК деб яшайди.

Ёруғликнинг баёни кенг. У ҳурлик. Йиғиндиси эса мустақил нафас олиш. Байрамлар, тантаналар кўп. Аммо ҳар бир халқнинг Мустақилликка эришган куни, бу энди тарихий байрам. Бизнинг тарихий байрамимиз. Ҳар йили 1 сентябр куни нишонланади. Бунда ҳам бир рамзий маъно бор. Биринчи сентябр - янги ўқув йилининг бошланиши. Ўқув йили деймиз. Бошқалар ҳам худди шу куни мактабга боради. Бизлардан сўрашса, минг йиллар олдин ҳам ўзбеклар ҳар бир кунни ўқиш, маърифат билан ўтказган, деб жавоб берамиз.

Асосий мақсадимиз ёруғликка чиққанимизга роппа-роса 9 йил бўлди. Асримизнинг кейинги ўн йиллигида янги давр - мустақиллик болалари деган ибора пайдо бўлди. Англагандирсиз, гап сиз ҳақингизда кетяпти.

Халқимиз азал-азалдан салом, табрик сўзини қувонч билан тилга олган. «Гулхан» журнали ижодкорлари ҳам бу кутлуғ кунда «Тонг юлдузи» ўқувчиларига табригу салом йўллайди. Мустақиллик байрами билан кутлайди. «Гулхан» журнали биласиз ҳаш-паш дегунча 72 га қадам қўйяпти. Сизнинг, бизнинг яқин йўлдошимиз «Тонг юлдузи» ҳам унинг изидан бориб, «биз тенгдошимиз» деб қаторда боряпти.

Унутмангки, болалар нашрларида сиз билан ҳамнафас бўладиган шоиру ёзувчилар, журна-

БИЗНИ ОРЗИҚТИРГАН БАЙРАМ

Ватанни мустақил ва озод кўрмоқдан улуг бахт бормикин инсонга? Ана шу мустақил ва озод юртда яшаб, жамиятдаги ўз ўрнини англаб ижод қилмоқдан юксакроқ шукуҳ бормикин дунёда? Кимлар шу мустақиллик деб қон қечди, кимлардир жонидан кечди... Шукрки, мана 9 йилдирки, бўй-бастини оламга танитиш иштиёқида ёниб яшайпти бу Ватан. Унинг алп ўғлонлари жаҳондаги мана-ман деган полвонларнинг курагини ерга теккизиб, Ўзбекистон байроғини баланд кўтаряптилар. Жажжигина, назаримизда ҳали кўча чангитадиган ёшдаги болакайлар халқаро мусобақаларда қатнашиб, жаҳон чемпиони бўлиб қайтмоқдалар. Ҳозирги кунда ўзбекнинг иқтидорли йигит-қизларини хориждаги нуфузли дорилфунунларда учратиш одатий ҳолга айланди.

Илгари чет эл автомобилларига ҳавас қилган ватандошларим энди ўзининг «Тико», «Дамас» ва «Нексия»ларини гурур билан минадилар. Ўзбек тадбиркорининг чет элликлар билан шартнома тузиб, қўшма корхоналар ташкил этаётгани оддий кундалик ҳаётга айланди.

Юртимизда бирин-кетин ишга тушаётган коллеж, лицейларда энг замонавий компьютерлар билан тиллашаётган, тил билган, иш билган, билимга чанқоқ болажонларни кўриб, фахрдан юраклар энтикиб кетади. Озод ва мустақил ватанда яшаб, унинг гуллаб-яшнашига ҳисса қўшаётганингни ҳис этиб туришнинг ўзиёқ бахт. Бахтингиз боқий бўлсин, азиз муштарий.

Муҳаббат ЙЎЛДОШЕВА

Устоз жақида сўз

Мактабимизга 1999 йилда Мўйдинжон Эгамов директор этиб тайинландилар. Улар тарих, ҳуқуқ, инсон ва жамият фанларидан дарс бериш билан бирга ҳар бир ўқувчининг иқтидори ва келажақ орзулари билан қизиқиб борадилар.

Кунларнинг бирида устоз мени хоналарига чақирдилар. «Нега чақирдилар экан?» - деб ҳайрон ҳа бўлдим. Ҳайронлигим қувончга айланди. Чунки устоз туман газетасида эълон қилинган хабарларим билан танишиб чиқибдилар ва менга яхши журналист бўлгин деб оқ йўл тиладилар. Керакли адабиётлар ва мавзулар танлаб, ўқишимда ҳам ёрдам беражакларини айтдилар. «Тонг юлдузи» газетасининг шу йил 16 март сонидида «Сизни баъзан ранжитдим устоз» номли мақолам чиқиши мактабимизда шов-шувга айланиб кетди. Табриклар, ишончлардан рости қувондим.

Насиб этса, эл-юрт учун қайғурадиган яхши журналист бўлмоқчиман. Бу йилги ёзги таътилда аввалгидан кўра кўпроқ китоблар ўқидим. Сабаб, устозлар ўғити дилимда ойдин тилакларни уйғотганди. Айниқса, сеvimли газетам «Тонг юлдузи» мен каби ижодкор ўқувчиларни, ҳар бир хат ва мақоаларини эътиборга олаётганлигидан беҳад шодман. Янги ўқув йилида Мўйдинжон ака каби устозларга ўз газетам орқали соғлиқ, тетик руҳ ва хотиржам ҳаёт тилайман.

Зоҳиддин ҲАСАНОВ,

*Фарғона вилояти, Фурқат тумани,
Кармак қишлоғи, 24-мактаб ўқувчиси.*

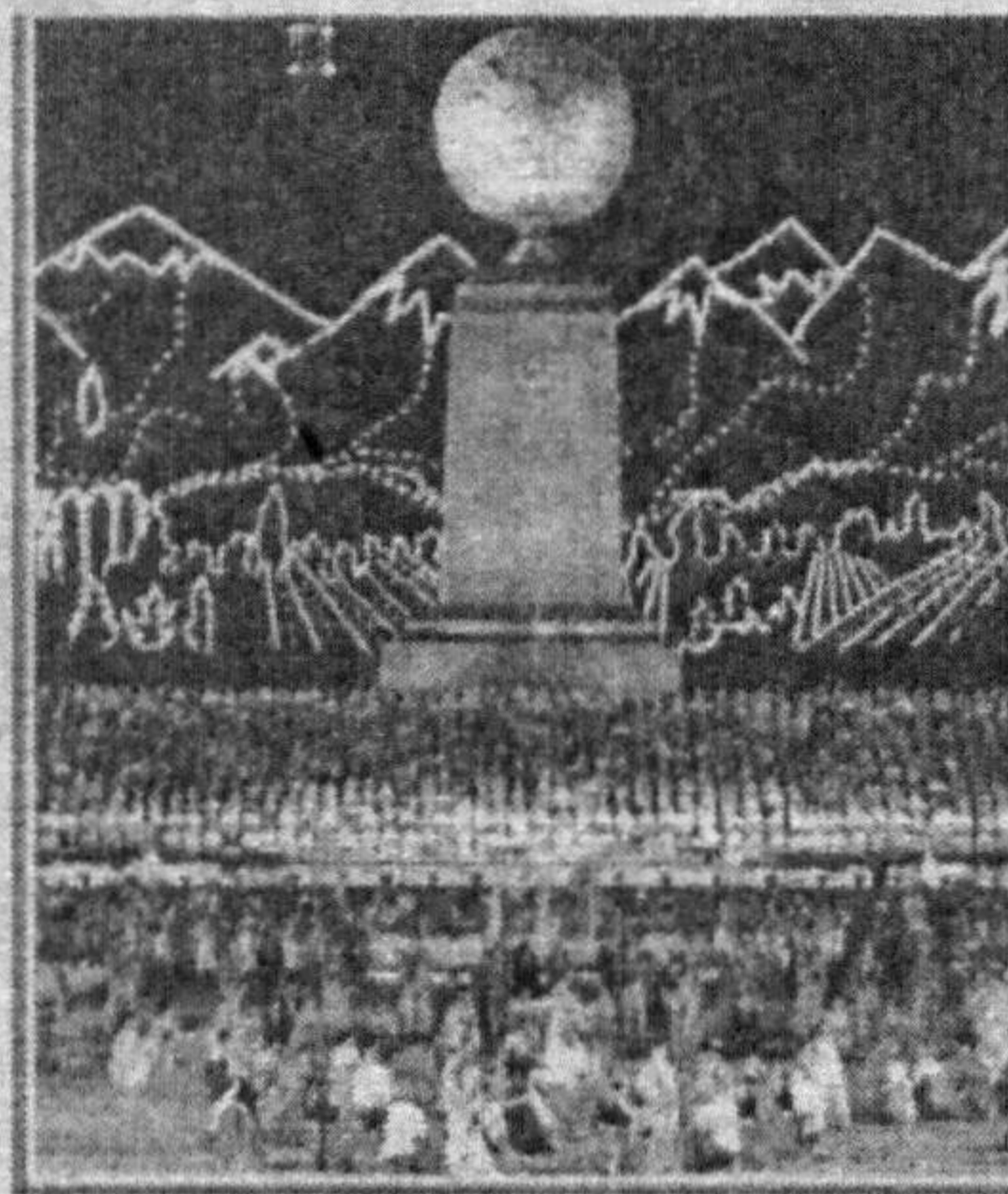

Сафар БАҲНОЕВ,
«Гулхан» журнали
бош муҳаррири.

Азиз болажонлар! Эртага биз қандай байрамни нишонлаймиз? Мустақиллигимизнинг 9 йиллигини, тўғрими? Шу куни шаҳар ва қишлоқларимиздаги барча муассасалар бинолари тепасида жоннажон Ўзбекистонимиз рамзи бўлмиш байроқ ҳилпирайди! Истироҳат боғлари-ю шаҳар марказлари байрамона тусда безатилади: ясан-тусан қилган одамлар билан гавжум бўлади. Карнай-сурнаю ногоралар овози янграйди: «Одамлару одамлар! Фаниматдир бу дамлар! Мустақиллик байрамига марҳабо! Така-туму воҳа-ҳай!» Бу узоқ йиллар давомида интиқлик билан қутилган умумхалқ байрами. Кўзлар қувонади, чеҳралар гулгун яшнайдилар: «Шундай кунларга етказганига шукр!»

Истиқлол болалари

БАРКАМОЛ АВЛОД - АЖДОДЛАР ОРЗУСИ

ОРЗИҚИБ КУТИЛГАН КУН

Энди 9 йил нарига қайтсак, нима дейсизлар?

1991 йил 31 август. Шу куни мамлакатимиз Президенти Ислам Каримов Фармонлари билан 1 сентябр - мустақиллик куни деб эълон қилинди. Ўзбекистон тарихида оламшумул воқеа юз берганидан далолат эди бу! Қаранг-а, мана энди шунча вақт ўтиб, ўша кунда туғилган болажонлар эрта-индин 3-синфда сабоқ ола бошлайдилар. Улар ўқиётган мактабларда эса бу давр ичида қатор ислохотлар амалга оширилди. 1992 йили мамлакатимиз миқёсида «Таълим тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Мазкур қонун асосида бир талай самарали ишлар ҳаётга тадбиқ этилди.

Албатта, эзгу ишни амалга ошириш ҳеч қачон осонликча кечмаган. Халқ таълими тизимида ҳам муаммолар мавжуд эди. Уларни ҳал этишнинг ўзи бўладими? Лекин уларни бартараф қилиш борасида изланилмоқда, бир мунча ютуқларга эришилмоқда ҳам! Келинг, энди ана шундай изланишлар йўлида фидойилик намунасини кўрсатган устозларимиздан бири - Ўзбекистон Қаҳрамони, Кўқон шаҳридаги 10-ўрта мактабнинг математика фани ўқитувчиси Манзурахон МАДАЛИЕВА билан бўлиб ўтган мулоқотимиз мазмунини билан сизни таништирайлик.

Аввал бошида сизга эслатиб қўяйлик. Мен у кишига бир неча саволлар билан мурожаат қилдим. Суҳбатимиз сиз, азиз болажонларнинг олаётган билимларингиз ва амалга ошираётган ишларингиз ҳақида бўлди.

БЎЛАДИГАН БОЛАЛАР

- Манзурахон опа, авваламбор, сизни яқинлашиб келаётган Мустақиллик байрами билан чин қалбимдан табриклайман.

- Раҳмат, Собиржон, сизни ҳам ушбу улуг айём билан қутлайман.

- Инсон болаликдан шаклланади, дейишади. Халқона қилиб айтадиган бўлсак: «Бўладиган бола бошидан маълум». Сиз бу иборага қандай қарайсиз?

- Биласизми, укажон, инсон ўзича шаклланадими. Ҳеч ким она қорнидан олим ёки академик бўлиб туғилмаган. Уни инсон сифатида шаклланишида атроф-муҳит, шарт-шароит муҳим аҳамият касб этади. Бу жараён мамлакат учун ҳам, халқ учун ҳам ўта жиддий ва мураккаб жараён ҳисобланади. Чунки, эртанги кунимизни ёш авлод ўз билимдонлиги билан, самарали меҳнати

билан белгилайди-да! Мамлакатни эса бўладиган болалар бошқаради - дунёга маълум ва машҳур қилади. Сиз келтирган иборада чуқур маъно бор.

ҲАР БОЛА - БИР ДАҲО

Биз асосий эътиборни ақлан зукко - иқтидорли болаларга қаратаймиз. Бу эса бизга катта масъулият юклайди. Лекин шу нарсани унутмаслик ҳам лозимки, ёшлардаги билим пойдеворининг мустаҳкам бўлишида бошланғич синфлар етакчи ҳисобланади.

Очигини айтишим керак: Бир синфда 30 нафар ўқувчи бўлса, шулардан 5-10 нафари - «бўладиган болалар». Хўш, қолган 20 нафари-чи? Улар билимдонлар «со-я»сида қолиб кетадими? Шунинг унутмаслик лозим-ки, ўзбекининг боласи «соёпарвар» эмас! У - ҳам меҳнаткаш, ҳам тиришқоқ! Уларда ҳам яшириниб ётган ақл ва истеъдод қирралари мавжуд. Гап фақат улардаги иқтидорни устозлари томонидан ўз вақтида илғай олинишида. Бу «Илғаш» жараёни эса бошланғич синфларда амалга оширилиши лозим, деб ўйлайман. Барча ўтказиладиган дарслар, уюштирилган тўғарак машғулотлари ва қизиқарли кечаларда ана шуни назарда тутиш зарур.

- Сезишимча, «Ҳар бир болада бир даҳо яшайди», демоқчисиз-да? Тўғри топдимми?

- Тўппа-тўғри.

- Нега энди фақат бошланғич синфларга алоҳида урғу бераёйсиз? Ахир, боладаги истеъдод қирралари кейинчалик ҳам очилиши мумкин-ку!

- Бошланғич синф - истеъдоднинг «гунча»лик даври. Унга ҳам ўзига ҳос парвариш - эътибор зарур бўлади. Урғу берганимнинг бойиси ҳам ана шундан.

МАНЗУРА ОПАНИНГ «ЗАН-ЖИР»И

Айтайлик, бошланғич синфларда «каarra» жадвали ўргатилади, тўғрими?

- Бўлмасам-чи.

- Ҳа яшанг, худди шунингдек оғзаки бўлиш-кўпайтиришлар орқали ҳар бир болада билимга кўникма ҳосил қилинади. Юқори синфга чиққан сари эса каср, тенглама ва тенгсизлик каби тушунчалар орқали пухта билимга пойдевор қўйилади. Мамлакатимизда мустақиллик шарофати билан ўз фаолиятини юргизаётган «Умид», «Истеъдод», «Улуғбек» жамғармалари томонидан яратиб берилаётган имкониятлардан эса ана шу пойдевор асосида фойдаланишга кенг йўл очиб берилди.

Агар математикани бир занжир деб ҳисобласак, халқ таълими тизимидаги жараёни ҳам шунга қийсласа арзигулик. Битта занжир узилса, занжир бузилиб кетади.

Ўз навбатида, мен азиз болажонларга шундай демоқчиман: Сиз олаётган билимларингиз занжири-ни узилишига асло йўл қўйманг. Шундагина сиз мустақил диёри-мизнинг келажаги буюк бўлишига ўз улушингизни қўшган бўласиз.

УНВОН - ОБРЎ ЭМАС, МАСЪУЛИЯТ!

- Сиз айтган мулоҳазалар болаларни ўйлантириши табиий. Чунки сиз айтган занжир аслида ҳам мамлакатимиз келажаги билан чамбарчас боғлиқ! Бу - эртанги кунимиз учун куйинчаклик билан айтилган сўзлардир. Манзурахон опа, сизга бир гап айтайми?

- Қани, айтинг-чи?

- Сизга Қаҳрамонлик унвонини бежиз беришмаган экан!

- Раҳмат.

- Айтинг-чи, сизга шу унвонни беришгандаги хушхабарни ўқувчиларингиз қандай қабул қилишган? Улардан қайси бири биринчи бўлиб сизни табриклагани келган?

- Ўша маъсуд онлар ҳамон кўз олдими: Табрикловчилар ҳовлимизга сизга кетишган. Шаҳар ҳокимидан тортиб то оддий фуқарога табриклагани келган. Ҳамнинг тилида шукрона: «Дунёда адолат, ҳақиқат бор экан! Президентимизга тан бердик!» дейишган. Синф раҳбарлигинидаги болаларнинг ҳаммаси ёпирилиб келишган! Илоҳим, менга берилган унвон шуқуҳи келажақда шу болаларга ҳам насиб этсин!

БИЗ БИЛГАН ВА БИЛМА- ГАН «РЕЙТИНГ»...

- Энди бугунги кунимизга қайтсак. Таълим соҳасида рейтинг усули жорий этилди. Сиз бу усулни қандай баҳолайсиз?

- Қандай «баҳолашим» мумкин? Рейтинг усули билан-да! (Кулишамиз). Қарангки, мен 20 йиллар аввалроқдан бошлаб тўғарак машғулотларида ўқувчиларнинг қобилиятларини ва меҳнатларини шу усулда баҳолаб келган эканман-у, бундай баҳолаш тизими «рейтинг усули» дейилишини билмаган эканман.

Тўғарак машғулотларида ҳар бир қатнашчининг маърузаси, ижодий ишлари - модел ва фигуралари ҳамда топогонликларини тўғарак жаридасига қайд этиб, тўпланган балл бўйича уларни тақдирлаб келдик. Болаларнинг бу усулга қизиқишлари бир олам қувонч

билан қарши олинган. Ана шундай кўп қувончли дақиқалар эндиликда дарс соатларида намоён бўлмоқда. Мен бундан жуда ҳам хурсандман.

САҲНАГА... МАТЕМАТИКА «ҚАЙТАДИМИ»?

- Манзурахон опа, «ўтиш даври» (1991 йил) дан олдин «Саҳнада математика» деб номланган асарингиз чоп этилган эди. Жуда ҳам қизиқарли китоб эди. Уни қайта ишлаб, тўлдириб, нашр эттириш ниятингиз борми?

- Бор, албатта. Ушбу китоб ҳозирча 13000 нусхада чоп этилди, холос. Бу миқдор жуда кам. Ўшандан буён шахсан ўзлари келиб ёки хат орқали китоб сўровчилар кети узилмади. Нафақат ўқитувчилар, балки ота-оналар ҳам «Ўша китобдан берсангиз», деб ҳозир ҳам келиб туришади.

Албатта изланишларим тўхтаб қолгани йўқ. Қомусий олим Ал-Фарғоний ҳақидаги жуда кенг ва бой маълумотлар асосида китобча-ни тўлдириб, тайёрлаб қўйганман. Бир қатор тахрирдан ўтказиб, Республика ўқув марказига топшириш ниятидаман. Ўйлайманки, у - Мустақил Ўзбекистонимизнинг 10 йиллигига муносиб совға бўлади.

- Демак, математика яна мактаб саҳнасида тўлиқ ҳолида қайтар экан-да? - дейман.

- Албатта қайтади-да. Чунки математика ҳар куни, ҳар қадамда билимга ташна қалбларнинг яқин дастери.

- Ўйлаймизки, Республика халқ таълими вазирлиги ҳам ўз ҳомийликлари билан кўпчилик орзиқиб кутаётган китобингизнинг нашр этилишига кўмаклашадилар.

- Айтганингиз келсин.

ҚИССАДАН ҚИССА...

Истиқлол нашидасининг эпкинлари аста-секин эса бошлади. Орзиқиб қутилган кунлар - аждодларимиз орзу қилган баркамол авлод шаклланиш сўқмоқларида дадил бормоқда. Улар катта йўлга чиқиш олдига туришибди.

Яхши ният - ярим давлат дейишади. Ўзбекистонимизнинг келажаги буюк бўлмоғи учун пухта билим ва фидойилик билан меҳнат қилиш ҳаммамизга ҳам насиб этаверсин! Шунда ҳар бир бола бир даҳо каби мустақиллигимиз мустаҳкамлигини таъминлай олади. Бунинг учун Ўзбекистон Қаҳрамони, жонкуяр устоз Манзурахон опа Мадалиева каби елкама-елка, бир-биримизни қўллаб-қувватлаган ҳолда қадам ташлайлик! Ана шундай устозлардан ўрнак олайлик. Токи, улар ҳам бизларга ҳавас билан қарашсин!

Собир ЖАББОР.

Гўзал РАҲИМОВА, Тошкентдаги Успенский номли мусиқа мактаби ўқувчиси:

- Мен ЎзТВ қошидаги "Булбулча" ашула ва рақс дастасига уч ёшимдан буён қатнашман. Бундан ташқари Республика ўқувчилар саройидаги "Юлдузча" номли шоу группасига ҳам бораман.

Ҳар йили мустақиллик байрамида иштирок этаётган ака-опаларимга ҳавас қилардим. Бу йил менга ҳам иштирок этиш насиб қилди. Байрамда "Бу чаманзор кимники?", "Бола Ватандай азиз", "Юлдузча", "Ўзбекистон" каби қўшиқларимизни айтадиган бўлдик. Бу қўшиқларимиз барчага бирдек маъқул бўлса, жуда хурсанд бўламиз.

Яқинда байрам баҳона Жиззах, Самарқанд вилоятларидаги ногирон болаларга, меҳрибонлик уйларида тарбияланаётганларга концерт бериб келдик. Уларнинг кўзларидаги севинч ва ҳавас бизни янада яхши қўшиқ айтишга чорлади.

ВАТАН ТАҚДИРИ - БИЗНИНГ ТАҚДИР

Мустақиллик майдоида байрамга тайёргарлик авж олган. Ҳамма бахтиёрлиги, озодлиги, ҳурлигини кўз-кўз қилгиси келади. Мен айрим болалар билан танишиб, уларнинг сўзларини оққа кўчирдим. Сиз ҳам ўқиб кўринг-а, улар нима дейишганини...

Марҳабо МИРВАЛИЕВА, Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармасига қарашли тиббиёт коллежи талабаси:

- Мустақиллик байрамида биринчи бор коллежимиз қизлари билан ўз ўйинларимиз билан иштирок этамиз. Байрамлар жуда яхши. Айниқса Мустақиллик куни бошқача. Бу кунни қадрлашимиз, асрашимиз биз ёшларнинг қўлида. Бунинг учун бизлар ҳам жисмонан, ҳам маънан соғлом бўлишимиз керак.

Азиз тенгдошлар! Мустақиллигимизнинг тўққиз йиллиги барчамизга муборак бўлсин.

Шерзод РАҲМОНҚУЛОВ, Пойтахтимизнинг Сирғали туманидаги 322- мактабнинг 8- синф ўқувчиси:

- Наргиза опам мустақиллик байрами куни спортчиларнинг чиқишида ўз ўйинлари билан иштирок этадилар. Уларга жуда ҳавас қиламан.

Мен ҳам катта бўлсам Ватаним шаънини ҳимоя қиладиган спортчи бўламан. Улар соғлом ва мард бўлишади. Ҳақиқий ҳаёт ҳам саломатлик, озодлик ва билимдонликдир.

Марзия УСМОНОВА, Самарқанд вилояти, Ургут туманидаги 93- мактабнинг 7-синф ўқувчиси.

- Бундан роппа-роса тўққиз йил олдин дадам уйга шошиб келиб ойимга: "Мустақил бўлдик, озод бўлдик", дегандилар. Шунда мен ҳеч нарсга тушунмай, "Нима биз тутқунликда эдикми?", деб сўрагандим.

Йиллар ўтиб, ҳақиқий озодлик, мустақиллик нима эканлигини билдим. Бугунги кунда дадамга қараб, «Сиз жуда бахтлисиз. Мустақиллик эълон қилинишининг гувоҳи бўлгансиз», дедим. Шунда дадам менга жавобан: «Мен сиз болаларга ҳавас қиламан. Ҳақиқий бахтиёр инсонсизлар. Сизлар юртимиз келажаги учун, унинг буюклиги учун хизмат қиласиз», дедилар.

Дадамнинг гапларини эшитиб, қалбимда фахрланиш туйғуси янада авж олди. Шу муқаддас Ватан фарзанди эканлигимдан гурурландим. Насиб бўлса унинг тинчлиги, мустақиллигини сақлаш йўлида тинмай меҳнат қиламиз.

Феруза ОДИЛОВА

МУСТАҚИЛСАН, ВАТАНИМ

Менинг исмим Анастасия, рус қизиман. Лекин Ўзбекистонда туғилиб ўсганим учун ҳам бу диёрни ўз Ватаним деб биламан. У мен учун худди онамдек азиз ва ардоқли.

Эртага Ватанимиз мустақиллигини кенг нишонлаймиз. Ушбу айёмга ҳар ким ўз ҳолича совғалар ҳозирлайди. Мен ҳам тенгдошларимга диёримиз ҳақида ўзбек тилида ҳикоя қилиб бермоқчиман. Уни ёзишимга акам Саша кўмаклашиб юбордилар.

Ўзбекистонимиз жуда ҳам бой давлат. Битмас-туганмас газ, нефть, олтин конлари бисёр. Энг муҳими, бизнинг доно юртбошимиз, Президентимиз бор. У биз ёш авлоднинг соғлом ва баркамол бўлиб ўсишимиз учун, билимли, илмли, ҳунарли ёшлар бўлиб камол топишимиз учун астойдил жон куйдиради. Турли миллат фарзандлари бир оила аъзоларидек тинч, осойишта яшаймиз. Мен шундай ажиб юртнинг фарзанди эканлигимдан фахрланаман.

Анастасия КРАСНОЩЕКОВА, Тошкентдаги 72-рус тилидаги мактабнинг 8-"В" синф ўқувчиси.

ШУНДАЙ БИР ҚИЗАЛОҚ БОР

Шаҳзода ПАНЖЗОДА, ёши 10 да. Тошкент туманидаги 2-ўрта мактабнинг 9-синфида таҳсил олади. «10 ёшли қизалоқ қандай қилиб 9-синфда ўқийди», - дея ҳайрон бўлаётгандирсиз? Ҳамма гап шундада. Иқтидорлиги, тиришқоқлиги, зийраклиги боис бир йилда икки синфни тамомлаб, ҳозирда 9-синфга ўтди. Энг ажабланирлиси, у кўпгина «синфдош»лари, ака ва опаларидан ҳам яхшироқ ўқийди. Яқинда кимё фанидан ўтказилган мактаблараро олимпиадада ғолиб бўлиб, 1-ўринни эгаллади.

-Сиз синфингизда энг кичиги экансиз. Ўзингиздан 4-5 ёш катта бўлган болалар билан, яна иқтидорли ўқувчилар синфида ўқишга қийналмаянсизми?

-Тўғри, баъзида қийин бўлади. Шундай кезларда устозларим, айниқса, синф раҳбаримиз Шоира опа мендан ёрдамларини аяшмайди. Лекин кичкина экан деб аяб ўтиришмайди, билимимга яраша ҳаққоний баҳолашади.

-Биринчи устозинг ким?

-Кўпчилиكنинг биринчи устози 1-синфда ўқитган ўқитувчиси

бўлса, менинг биринчи устозим - ойижонимдир. Улар менга 3-4 ёшли чоғларимдан ҳарфларни ўргата бошлаганлар. Ака-сингилларимга ҳам ўзлари устозлик қилганлар.

13 ёшли Фарҳод акам ва 14 ёшли Шерзод акам бу йил техникумга ўқишга киришди. 7 ёшли укам Ализода 6-синфда ўқийди. Уч ярим ёшли сингилчам Ҳурриятга ойим ҳозирда ўқиш ва ёзишни ўргатяптилар.

-Сиз неча ёшингизда мактабга чиққансиз?

-5 ёшимда 3-синфга чиққанман. 1- ва 2-синфларнинг дар-

сликларини 5 ёшимгача ўқиб тугатганман.

-Жуда кўп вақтингиз дарс тайёрлашга кетса керак-а?

-Таътил кунлари бўлишига қарамай, кунига 2 соатдан дарс тайёрлайман. Айниқса, математика ва кимё фанларидан жуда кўп шугулланаман. Чунки булар менинг севимли фанларим.

Тўқишни ўрганияпман.

-Келгусидаги орзуларингиз қандай?

-Катта бўлсам шифокор бўлиб, беморларни даволасам, дейман. Орзуим - кўплаб одамлар азият чекаётган саратон касалига даъво топиш.

-Мустақиллик сиз учун нима?

-Мустақиллик - бахт ва имконият демак. Бахтлиги шундаки, биз ёш авлод орзуларимиз сари шахдам одимлай оламиз. Бундай имкониятни бизга мустақиллигимиз берди.

-Тенгдошларингизга тилакларингиз?

-Ҳаммалари ўйлаган орзумидларига етишсин. Бунинг учун барча имкониятлар етарли. Бизлардан эса фақат ўқиш, ўрганиш талаб қилинади.

-Мароқли суҳбатингиз учун ташаккур.

САИДА ва МАШХУРА суҳбатлашди.

КЎЗ ЎЙУВЧИЛАР КЕЛГАН КҮН

Бир бор экан, бир йўқ экан, бир мамлакатнинг қизғанчиқ подшоси бор экан. У бир куни мамлакатдаги бутун олтинларини ўз хазинасига тўплаб олишга қарор берди. Бу иш учун бутун одамларини сафарбар этди. Ҳар бир шахру қишлоқдан олтинлар йиғиб олинди. Охири олтин ортилган туялар юртнинг ҳар томонидан саройга қараб йўлга чиқди.

Қишлоқлардан бирида олтин ортилган туялардан бириси қочиб қолди. Соқчилар буни сезишмади. Саройга бориб қарашса, бир туя олтин йўқ. Шу ондаёқ ортга қайтишиб, туяни қидира бошлашди.

Ўша туя йўқолган кун уни бир эси паст хотин топиб олган эди. У туяни уйига етаклаб келгач, эри юкларни титиб, барча хуржунларда олтин тўлаллигини кўрди. Гап нимадалигини дарров тушунди. Шунча бойликни қўлдан чиқаришни ҳам истамасди. Хотинига бу юкларни бари олтин эканлигини билдирса, у кимгадир айтиб қўйиши тайин. У хотинига юмшоқ товушда шундай деди:

- Хотинжон, бугун қишлоқда кўз

ўйувчилар изғиб юрибди. Сени яхшиси уларнинг кўздан беркитиб қўяйин. Агар топиб олишса, билиб ол, кўзингни ўйишади. Кейин бир кўз билан қандай яшайсан ахир?

Хотин унинг сўзига кўнди. Эркак шундан сўнг хотинини катта бир қозоннинг остига беркитди. Устидан бугдой сепди. Қозонни сал кўтариб қўйди-да, кейин бориб товуқ катаги эшигини очди. Товуқлар қозон устига ёпирилишиб, хотинни ҳам чўқий бошлади. Киши яна бугдой сепди...

Бир неча кун ўтди. Подшонинг одамлари сўраб-суриштириб, ҳалиги кишининг уйига ҳам киришибди. Эр-хотинни сўроққа тутиб, туяни кўрган-кўрмаганини айт, дейишди. Хотин туяни кўрдим деди. Эри инкор этди. Чунки у олтинни ҳеч ким тополмайдиган ерга яшириб қўйганди. Соқчилар уларни қозига олиб боришди. Қози эр-хотинни сўроққа тутди.

БИЛАҒОН БОЛАЛАР ДИҚҚАТИГА

Сиз «Тонг юлдузи» газетаси саҳифаларида учрайдиган хатоларни албатта топиб, бизга ёзиб юборинг. Чунки атайин билағон ва топағонлигини синаш мақсадида ҳарфлар тушириб қолдирилади ёки қўшиб қўйилади.

Тиниш белгилари ўз ўрнида ишлатилмайди...

Мақсадимиз: билимли бўлинг. Чунки осмонни юлдузлар, ерни эса билимчилар безар.

Сизнинг «Тонг юлдузи»нгиз.

- Кўрмадим, - деди киши.
- Хотининг туяни топиб олдим деяпти-ку, - деди қози.
- Унинг сўзига ишонманг, унинг эси паст, тентакнинг бири, оғздан чиққан гапнинг фарқи бормайди, - деди киши.
- Қози хотинга юзланиб:
- Сен ростдан ҳам туяни топиб олганмидинг? - дея сўради.
- Ҳа, ростдан ҳам топиб олганман, - деди хотин.
- У ҳолда туя қани?
- Билмадим...
- Қачон, яъни қайси кун сен туяни топиб олгандинг?
- Кўз ўйувчилар келган кун, - деди хотин ва шу пайт қозининг юзига тикилиб қараб, унинг бир кўзи кўрлигини пайқаб қолди. - Ана,

кўрдингми? - деди хотин қозига ачиниб, - ўша куни сен ҳам яширинсайдинг, бир кўзингни ўйишмасди, бошингга шундайин фалокат тушмасди.

Хотиннинг бу сўзларини эшитганлар унинг тентак эканлигини англашди. Қози ҳам, э, бу хотин роса жинни экан-ку, деди-да, уларни қўйиб юборди.

Шундай қилиб, ҳалиги бир туя ортилган олтин эр-хотинга қолди. Иккови умр бўйи бу бойликни тадбир билан сарфлаб, бахтли ҳаёт кечиришди.

Тоҳир ҚАҲҲОР таржимаси.

ТЕНТАКСОЙНИНГ "ТЕНТАК" АУЗУ

Фарғона вилоятининг Сарикўрғон дам олиш масканида гўзал манзара ва қизиқ афсона, ривоятларга дуч келдик. «Табиатсиз ҳаёт йўқ» - дейилганидек, чиндан ҳам табиат ҳақиқатчидир.

Шоира холам билан биз айланиб юриб бу масканда ҳаммани ўзига жалб эта оладиган Тентаксой бўйига бордик. Аввалига бироз чўчийсиз. Чунки сой ўзансиз юради. Гирдобларга тўлиб оқади. Атрофи темир панжаралар билан мустаҳкамланган. Барибир одамлар қизиқиши сой бўйини суҳбатлар билан тўлдирди. Негаки бўлганми, бўлмаганми ушбу ривоятлар халқ ичида юради.

Эмишки, Тентаксой ҳеч кимга сир айтмас экан. Донишмандларда эса сув ва ҳавони булғаш - гуноҳдир дейилади. Балки шундан-дир бу сой яхшилик ва ёмонликни фарқлар экан. Холис ниятли одамлар сойга тушиб чўмилса, гирдоблар йўқолиб, сув майин оқаркан. Дили ёмон, гийбатчи одамлар чўмилганида гирдоблар кучга кириб бундай одамларни ўзига тортар экан. Шу-шу бу сойни номи Тентаксой деб юритилар эмиш.

Бувимнинг айтишларича, ер она бўлганлиги учун ҳам одамларнинг табиатга, ўзгаларга қилган жабрларини кечиран экан-у, барибир сувда поклик борлиги учун шу тарих одамлардан ўч олармиш.

Хурида БОЙМИРЗАЕВА,
Тошкентдаги
248-мактабнинг 7-синф ўқувчиси.

БУЛОҚ СУВЛИ БИР ҚИШЛОҚ

Яқинда холам қаттиқ бетоб бўлиб қолдилар. Баъзи шифокорларнинг эътиборсизлиги туфайли анча қийналиб, ниҳоят пойтахт шифохоналарида соғайиб чиқдилар. Бундай нохуш ҳолатлар Жиззах шаҳрида тез-тез учраб туради. Майли, нима бўлганида ҳам холам яхши шифокорлар ёрдамида ҳаётга қайтдилар-ку.

Бу хушxabардан бувижоним хурсанд бўлдилар-да, Жиззахдаги тоғ ҳақида кўп эшитардим, аммо бунчалик тарихга эга эканлигини билмас эканман.

Жиззахнинг Ғаллаорол туманида Авлиё қишлоғи бор. Худди шу қишлоқнинг ёнгинасида Садрваққос тоғи қад кўтарган. Айтишларича, Авлиё Садр бобо ҳар куни эрта тонгда қишлоғидан тоққа чиқиб кетиб, қош қорайганда тушар экан. У кишининг кўпгина мўъжизавий ҳислатларидан аҳоли баҳраманд бўлган экан. Авлиё ота оламдан ўтгандан кейин қишлоққа унинг номини беришган экан. Тоғнинг ўртасидан қайнаб чиқаётган булоқ Авлиё қишлоғи аҳолиси учун ичимлик суви ҳисобланади. Булоқда сузиб юрган турли-туман балиқларни овлаш тақиқланган. Ҳозирда Садрваққос тоғи ажойиб зиёратгоҳга айлантирилган.

Зилола МАЛЛАЕВА,
Фарғона вилояти, Учкўприк тумани,
9-мактабнинг 3-синф ўқувчиси

Мана, ёз таътили ҳам охирлади. Ҳали замон мактаб сари интилиб қоласиз.

1-Сентябр биз учун қўшалок байрам. Билимпар ҳамда Ўзбекистон Мустақилликка эришган кун.

Болажонлар!

Мустақил давлатда сиз ўзингизни қандай ҳис қилмоқдасиз?

Ака - опаларингиз эришаётган муваффақиятлар сизни қай даражада қувонтиряпти?

ШОГИРДЛАРИМГА МАКТУБ

Энг буюк, энг азиз деб нимани биласиз?

Шу саволларнинг барига ўзим жавоб берадиган бўлсам, қалбим ҳаяжондан қалқиб кетади.

Ўтган тўққиз йилликларда кўнгил орзулар билан лиммо-лим тўлиқ эди. Ҳозирга келиб шукроналар шуъласидан лов-лов ёнади. Ўзлигини таниб бораётган, жаҳонга юз тутаётган ватандошларимга тасаннолар айтгим келади. Йилдан йилга чирой очиб, бўй чўзаётган иморатларга кўз туморлар таққим келади. Мендан сўрасалар, жавобим: энг буюк-Ватан, энг азиз-Инсон бу ёруғ олам аро, она Ўзбекистонимда, -дейман ҳайқариб.

Ватан остонадан бошланади. Остонангни сақла, болажон.

Унинг пиллапояларидан биронта ҳам гишт тушиб қолмасин, тупроғига шикаст етмасин.

Асримиз поёнида мактаб остонасига илк қадам ташлаётган болажон! Пойқадамларинг қутлуг бўлсин, соғлом-авлод бўлиб камол топгин. Шу Ота Юрт, шу Она Ёр сеники. Уни яшнатиш эса сенинг кўлингда.

Ватан кўзимнинг қорачиғида,
Уйқусидамас, очигида,
Қорачиққа берма озор, ғам,
Сигдирилмас битта қилни ҳам.

Гулнора МҲАММАДЁРОВА

Ўқувчиларингиз ижодидан

Кўзи Исмоил Ҳазорасп туманининг Бешта қишлоғида туғилган. Тағандог Давлат педагогика институтининг рус филология куллиётини тамомлаган ва ўзи туғилиб ўсган қишлоғидаги ўрта мактабда ишлай бошлаган. Нозик дидли муаллимнинг кўплаб шеърлари республика матбуотида эълон қилинган.

Қуйида Кўзи Исмоилнинг янги шеърларидан ўқинг ва янги ўқув йили устозга ижодий кўтаринкилик олиб келсин, деб ният қилинг...

ЁЗАРДИМ-У...

Ёзмаяпсан,
Нега Карим?
Ёзардим-у,
Йўқ дафтарим!
Мана дафтар!
Ёзгин илдам.
Ёзардим-у,
Йўқ-да ручкам!
Мана ручка,
Ёзгин тезроқ!
Овозингдан,
Эй, кўнғироқ!

Вой, шуниям бировдан
Сўраб юрасан, Эрка.
Уялади-да биздан
Турмаганига эрта.

ПУШАЙМОН

Синфдошлар Ҳаким, Нор,
Аразлашиб қолишди.
Бир-бирининг юзига
Бор-йўқ айбни солишди.

Шу бўлди-ю икки дўст,
Йўл олдилар ҳар томон.
Ҳакимга-ку барибир,
Норга бўлди кўп ёмон.

УЯЛАДИ-ДА

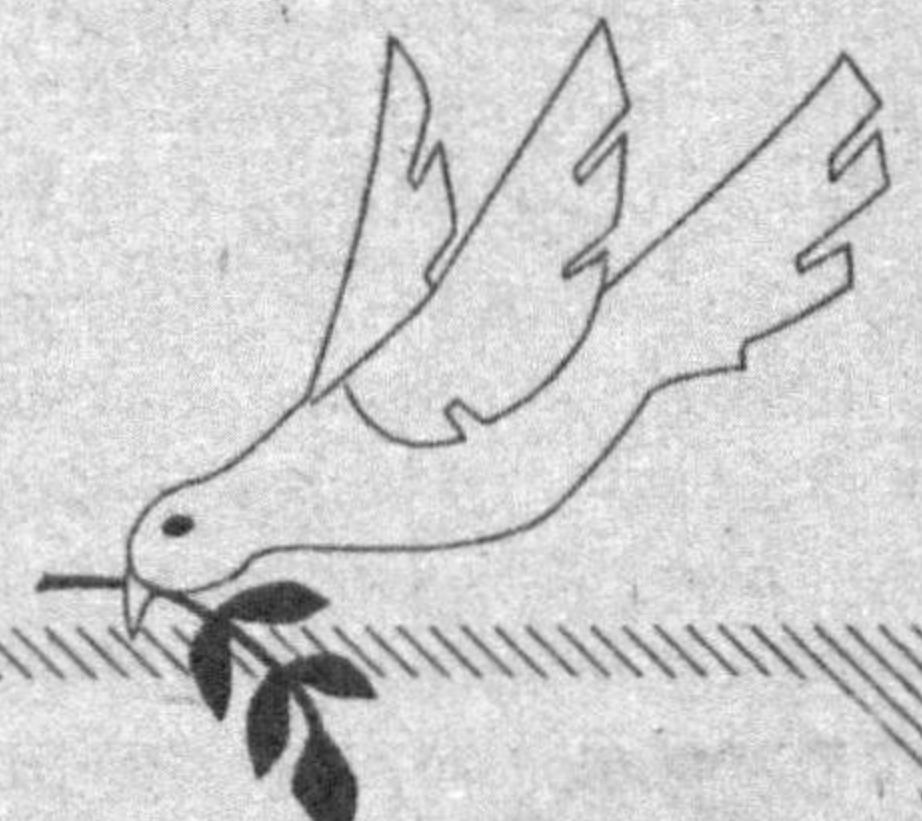
Нима учун ҳар тонгда,
Қизариб чиқар қуёш?
Билсанг айтиб берақол
Сабабини, эй Йўлдош.

Қилмишидан афсусда,
Нор ух тортар, ўй сурар.
Ахир ёзма ишни у
Энди кимдан кўчирар!?

УРАРДИМ-У...

Али билан Нор бир кун
Жанжаллашдилар хўп ҳам.
Ҳайрон бўлиб, думалаб
Ётар бир четда тўп ҳам.

Али кучи етмағач,
Йиғламсираб дер Норга:
-Урардимку-я боплаб,
Қопогон итинг бор-да!

ИНСОН БҲЛ ДҲСТИМ

Оллоҳдан бахт ижоб бўлмоқ чун, ўзинг ҳақгўй инсон бўл, дўстим.
Издат, ҳурмат топмоқлик учун, хуш, безавол ҳар он бўл, дўстим.

Яхшилиқни касб айлаб доим, дўстларингни беҳисоб эттил,
Душман агар битта бўлса ҳам, мудом хушёр, посбон бўл, дўстим.

Тилни тийиб, ҳар қачон доно сўзларингни ўз ўрнида айт,
Қилма ҳасрат бўлар-бўлмасдан, ширин суҳан, забон бўл, дўстим.

Вафо боғин кўнгил тубида чин муҳаббат армони куйлар,
Шу муҳаббат қўшигин куйлаб, топгил иқбол, ёмон бўл, дўстим.

Қалб кўрингдан ёзилган ғазал дўстларингни кўшиғи бўлсин,
Дилқушолар базмидан озод, булбул мисол хушхон бўл, дўстим.

Озод КАРИМОВ.

МАЪНАВИЙ СОҒЛОМЛИК БАХТГА ЭЛТАДИ

Таътил давомида мароқли дам олган ўқувчи албатта йил давомида яхши натижаларга эришади. Бу синовдан ўтган. Биз ҳам болаларимизни кўнгилдагидек дам олишлари учун қўлимиздан келган барча ҳаракатларни қилдик.

Вилоятимизда уч, айрим жойларда тўрт мавсумда оромгоҳлар ташкилланди. Оромгоҳ кутубхоналари янги-янги лотин алифбосидаги китоблар билан таъминланди. Турли тўғарақлар, танловлар уюштирилди. Бу ишларнинг барчаси фарзандларимизни маънан соғлом, жисмонан бақувват бўлишига қаратилди.

Деярли барча оромгоҳларимиз ўз мавсумини якунлади, айни кунларда Гулистон шаҳридаги Лочин оромгоҳида Республика Касаба уюшмаси томонидан вилоятнинг кам таъминланган 30 нафар оила фарзандлари бепул дам олиб, қайтди. Бундан ташқари вилоят бўйича 1224 та тўғарақ ишлади. Унга 12 минг 664 нафар болажонлар жалб қилин-

Яна бир гап. Мактаблар қошида соғломлаштириш майдончалари очилди. Ўқувчилар хоҳлаган тўғарақ машғулотларида шугулландилар.

Бугунги кунда вилоятимиздаги 226 та ўрта мактаб, 62 та таянч мактаби, 11 та бошланғич мактаб бўлиб, барчаси таъмирлаш ишларини якунлади. Бу ишлар шаҳар мактабларида асосан ҳомий ташкилотлар, ота-оналар комитети томонидан берилган ёрдам ҳисобига бажарилди.

Туман ҳокимлигининг қарорига кўра ҳар бир қишлоқ мактабларига 100 гектардан ер ажратиб берилганди. Шу ердан олинган ҳосил ҳисобига мактаблар таъмирланди. Ажратилган ерда асосан мактаб жамоаси, юқори синф ўқувчилари меҳнат қилиб, ҳосил етиштирилди. Албатта туман мактабларига ҳомий ташкилотлар ҳам қўлларида келганча ёрдам бердилар.

Мактабларимиздаги ички иситиш 72 фоизи бажарилди, сентябрь ойида қишки тайёргарлик юз фоизга етади.

ОТА-ОНА МАКТАБИ

ЮНИСЕФ, Республика Халқ таълими ҳамда «Маҳалла» жамғармаси билан ҳамкорликда маҳаллаларда ота-она мактаби тузилди. Мақсад, уйда тарбияланаётган етти ёшгача бўлган болаларнинг ота-оналарини мактаб таълимига тайёрлашдир. Биз шундай туманни танладикки, унда болалар боғчага жуда кам жалб қилинган. Шулардан бири Хавост тумани, Фарҳод-2 ширкатлар уюшмасидаги Фарҳод маҳалласидир. Унда икки гуруҳ бўлиб, ҳар бир гуруҳда йигирматадан ёш ота-оналар давлат таълими бўйича ўқитилади. Яна бир туманимиз Меҳнатобод. Пахтакор фермер уюшмаси Туркистон маҳалласида ҳам болаларни боғчага жалб қилиш ниҳоятда паст даражада. Ота-оналарга тажрибали ўқитувчилар - Нозигул Ҳамроева, Бахтигул, Рўзигул Саримсоқовалар дарс берадилар.

Аввало ота-она мактаб таълимига тайёр бўлиши, ўз фарзандини Ватанга муҳаббат руҳида тарбиялай олиши лозим.

Бу ишни бошлаганимизга ҳали бир ой ҳам бўлмади. Устозларнинг айти-

шича бундай нарсани ўзининг яхши самарасини берапти. Бефарқ айрим ота-оналар фарзандлари билан жиддий шугуллана бошладилар. Ўз болалари нималарга қодир эканликларини тушуниб етаяптилар.

Ҳаттоки айрим боғчаларимизда, меҳрибонлик уйларида ҳам мақом дастаси тузилган. Ушбу даста вилоят, республика танловларида иштирок этиб, яхши натижаларга эришяпти. Ҳеч қачон ёмон бола бўлмайди, ёмон тарбиячи, ёмон муҳит бўлиши мумкин. Жондан азиз фарзандларимизга керакли билим, соғлом муҳит яратиш бизнинг бурчимиздир.

Сирдарё вилояти, Халқ таълими бошқармаси бошлиқ муовини Зайнаб опа Худоёрова сўзларини Феруза ОДИЛОВА ёзиб олди.

Болалик, ўсмирлигимизнинг талай вақтигача тасвирий томошалар, хусусан телевидение бунчалик ривожланмаган эди. Янглишмасам, эллигинчи йилларнинг ярмидан маҳаллада бир-икки кишининг уйда кичкина экранли, олдидаги думалок махсус шиша идишга сув тўлдирилган телевизор пайдо бўлди. Улар санокли соат ёки дақиқаларгина тамоша кўрсатарди.

Балки шунинг учундир аксарият вақтимиз китоб ўқиш билан ўтарди. Биз тенгилар, биздан олдинги авлоднинг китобга меҳри бўлакча эди. Сахарлаб уйқудан кечиб керосинга навбатга туриш азобини унутганим йўқ. Баъзида кафтим табиий «хаёт чизиқлари» ўша навбатларда сиёҳли қалам билан ёзилган юзлик ракамларга ҳам ўхшаб кетади...

Лекин ўша керосин билан ёнадиган ўнинчи ёки қиркинчи лампа ёруғида тонготар ўқиган китобларим нашидаси қалбимни ҳамон илтилади. У кечинмалар бир умрлик кўнглим мулки бўлиб қолди.

Билмадим, мактабнинг сўнги синфларидами, дорилфунундаги илк сабоқлардами, ишқилиб, қайсидир яхши одамнинг ибрати ё маслаҳати билан (балки шунга ўзимда ички бир зарурат сезгандирман) ўқиган китобларимдан ҳикматли кўринган ёки мағиз бўлиб туйилган жойларни чарм муқовали алоҳида дафтарга кўчириб қўядиган бўлдим.

Йиллар оша шу кўчирилган иборалар маълум даражада «Хаёт кодексим»нинг бандларига айланиб борди.

Кодекс деган тузукка кишилар мажбур бўлган вақтда мурожаат этадилар. Ҳамиша столимда турадиган бу дафтарга кўп, жуда кўп мурожаат этаман.

Кумушнинг аср бошида битилган Отабекка истехзоли мактуби сиз учун нимаси Кодекс, уни нега қайта-қайта ўқийсиз дерсиз. Ёки Лопе де Веганинг «Пичан устидаги ит» («Собака на сене») сида нима топдингиз, дерсиз... Балки уларнинг тўфон туйғуларга ҳаловат, мудрок руҳга жўшқинлик ато этиши ростдир? Ёўлмаса кишининг Бедилни хижжалашидан нима фойда? Қалбни адашганда йўл кўрсатгани учун мурожаат этмаймизми уларга ахир!

Бир вақтлар, болаларимнинг бўйи бўйимга етай деб қолганида, негандир ўқининг ўзи билан қоникш ҳосил қилмай, XX асрнинг машҳур маърифатчиси академик Д.С.Лихачевнинг ёшларга атаб ёзган «Эзулик ва гўзаллик ҳақида мактубларини», Т.Л.Толстая - Сурхотинанинг «Отам бағрида» сарлавҳаси остида тўпланган кундаликларини ўзбек тилига саралаб таржима қилдим. Мен уни ўзим учун, болаларим тарбиясида керак бўлиб қолади, қалбимни тўлдириб турсин деб ўзгара-япман деган ишончда эдим. Эвазига эзулик, гўзаллик, инсонийлик, меҳр-муҳаббат, оқибат, онасеварлик мил-

лат танламаслигини чегараларни писанд этмаслигини кашф қилдим. Яна бир кашфимни сизлар билан ўртоқлашмоқчиман.

Ҳозир одамлар кўп тақчилликлардан шикоят қиладилар.

Бошқа ҳамма тақчиллик ичида онг тақчиллиги, маърифат ва маданият тақчиллиги, интизом тақчиллиги, эзулик тақчиллиги, бировга яхшилик қила билиш тақ-

Раҳима Шомансурова

Кўнглил мулки

чиллиги, чиройли муомала тақчиллиги ҳам борки, уни бартараф этишнинг энг асосий йўли китобдир.

Бошқа ҳеч нарса кишининг қалбини, ўзини тўлдиришда китобчалик қудратга эга эмас.

Кўп, жуда кўп азиятлардан қутилиш йўли ҳам китоб ўқишдир.

Ички оламингизни ҳеч нарса китобчалик беназир бойита олмайди. Рухиятингизни ҳеч нарса китобчалик ўқиш, ўрганиш, меҳнатчалик мувозанатга, тўғри йўлга сола олмайди. Интеллектуал ривожланишда китоб асосий ўринни тутиши ҳақида кўп эшитгансиз, кўп ўқигансиз, албатта. Чунки кишининг ўзини-ўзи тарбиялашишда китоб ҳам билим манбаи, ҳам ўзингизни кўриш, таққослаш тақлид қилиш, мунозара юритиш, баҳслашишда маълум даражада кўзгу вазифасини ўтайди.

Ҳозирги ёшлар китоб ўқишни телевидение ва бо-

шқа замонавий воситалардан орқага қўйиб жуда кўп нарса йўқотишаяпти. Негаки, инсон ҳамиша яхши ҳамсуҳбатга зор. Китоб ҳамма ёшда ҳам инсон учун. Содик суҳбатдош бўла олади. Энг керагини эса кўнглил мулкингизга (ҳозирги ёшлар ибораси билан аталмиш-мия компьютер хотирасига) солиб қўясиз. Хаёт кодексингиз шу тарика такомиллашиб бораверади.

Куйида болалиқдан тутган ўша чарм дафтаримдаги айрим ёзувлардан намуна келтирамиз:

- Китобни севинг, у сизнинг ҳаётингизни енгиллаштиради..., у сизга инсонни ва ўз-ўзингизни ҳурмат қилишни ўргатади... Китобни севинг, у - билим манбаидир. (М. Горький)

- Ҳар бир одам аввало башариятга, кейин ўзига мансуб. (Ибн Сино)

- Вақт, меҳнат, ҳалоллик, билим, ўзни қўлга ола билиш, кишининг жисмоний, ақлий ва ахлоқий қудрати ҳар қандай бойлиқнинг сабабчиси мана шулардир. (К.Д. Ушинский)

- Кам кўрган кўп йиғлайди (Лопе де Вега)

- Уруғ аралашиб аввал тулрокка, Сўнгра бўй чўзади осмон-фалакка (Абдурахмон Жомий)

- Инсон фаолиятининг адолатга яқинлиги ёки узоқлиги унинг ҳулиқа, яшаган муҳитига боғлиқ. Агар унда ёмонлик фикрлари озрок бўлса, адолатга яқин бўлади, агар кўпроқ бўлса, адолатликдан, инсофдан узоқроқ бўлади. Ҳуқ албатта инсоннинг яхши ёки ёмон хислатларининг нисбатига боғлиқдир. (Абу Носир Фаробий)

- Бугунги кун зиммасида эртанги кун ҳам бор (Макол)

- Олмос ўтказишга квартир эмас, Бир узук кўзи ҳам қилар кифоя (Ғафур Ғулом)

- Ўз уйингда бахтиёр бўлсанг, ҳамма ерда бахтлисан (Л.Н.Толстой)

- Қарам ва мурувват ато ва анодир, Вафою ҳаё икки ҳамзод фарзанд (Алишер Навоий)

- Димоғингни кўтарма, бўлмай десанг оёқ ости, Қамиш кеккайгани учун бўйра бўлди-ю ҳамма бошди. (Абдурахмон Жомий)

А.П. Чеховнинг укаси Павелга ёзган мактуби ўша дафтаримдаги энг кейинги ёзув. Мен унга «Тарбияли кишилар» деб сарлавҳа қўйдим ва атай тенгдошларингизга атаб ўзбек тилига ўгирдим.

Менинг фикримча, тарбияли одамлар куйидаги шартларга мувофиқ бўладилар:

Биринчидан. Улар инсон шахсини ҳурмат қиладилар, шунинг учун ҳам доимо кечиримли, мулойим, ширинсўз, мулозаматли бўладилар...

Улар болға ёки йўқолиб қолган резинка деб қиёмат қойим қилмайдилар, ким биландир бирга яшасалар унга таъна қилмайдилар, кетаётганда эса «Сиз билан яшаб бўлмайди!» демайдилар. Улар шовқинсуронни ҳам, совуқни ҳам, куйган гўшту пиёзни ҳам, истехзоларни ҳам, ўз уйларида бегоналарнинг бўлишини ҳам кечирадилар...

Иккинчидан. Улар фақат гадолару мушукларга нисбатангина раҳмдил эмаслар. Оддий кўз билан кўриб бўлмайдиган нарсаларга ҳам уларнинг жонлари ачийди.

Учинчидан. Улар бошқаларнинг мулкини ҳурмат қиладилар, шунинг учун ҳам қарзларини ўз вақтида тўлайдилар.

Тўртинчидан. Улар ўта оқ кўнглилдирлар ва ёлғондан ўтдан кўрққандек кўрқадилар. Ҳатто арзимагандек кўринган ерларда ҳам ёлғон ишлатмайдилар. Ёлғон гап аслида у айтилаётган одам учун ҳақоратдир ва унинг кўз ўнгида ёлғон гапирётганнинг обрўси тўкилади. Тарбия кўрган одамлар ўзларини яхши қилиб кўрсатишга уринмайдилар. Улар кўчада ҳам ўзларини худди уйдагидек тутадилар. Ўзларидан кичикларда сохта таассурот қолдирмайдилар. Улар сергап ҳам бўлмайдилар, сўрамаган жойда кўнглилларини дастурхон қилиб ёзавермайдилар... Ўзгалар қўлогининг

ТАРБИЯЛИ КИШИЛАР

ҳурмати юзасидан улар кўпинча гапирмайдилар.

Бешинчидан. Ўзгаларда раҳм ва ачиниш уйғотиш мақсадида улар ўзларини камситилган қилиб кўрсатмайдилар. Ўзларига нисбатан ачиниш ва шафқат излаб бошқаларнинг қалб торларини чертмайдилар. Улар «Мени тушунишмаяпти!» ёки «Мен чақаларга майдаланиб кетдим!» «Мен...» деб нолийвермайдилар. Бу усулларнинг ҳаммаси эски, қабих, сохта усуллар... Натижаси бир мирига ҳам қиммат...

Олтинчидан. Улар саросимага тушмайдилар, бесарамжон ва мактанчоқ эмаслар. Уларни

Иложини топишди

машҳур кишилар билан таниш бўлишдек сохта «бриллиант»лар машғул этмайди. Фалон жойда фалончи билан учрашдим, дея ҳайқирганларини ҳам эшитмайсиз. «Мен матбуот вакилиман!» каби иборалар устидан кулиб юрадилар. Бир мирилик иш қилиб, уни юз сўмликка йўйиб ўз жилдлари билан ҳар ерга сукулавермайдилар, бошқалар киролмайдиган ерга мен кира оламан деб мактанмайдилар... Ҳақиқий истеъдод кишилари фақир киши панада дегандек, холи жойларда, тўда орасида, кўргазмалардан нарироқ бўладилар... Ҳатто Крилов ҳам бўш шалдирик араванинг овози юкли араваса нисбатан узоқдан эшитилади, деганди...

Еттинчидан. Агар улар ўзларида истеъдод сезсалар, бу истеъдодни ҳурмат қиладилар. Шу истеъдод учун тинчларини, ҳаловатларини, яна кўп нарсаларни қурбон берадилар. Улар ўз талантлари билан мағрурдилар.

Саккизинчидан. Улар ўзларини эстетик тарбиялайдилар. Улар кийимда ухлашга, оғир ҳаводан нафас олишга, ифлос пол устида юришга, чирк босган идишдан овқатланишга қодир эмаслар. Зеро, уларга соғлом тандаги соғлом рух керак.

Ва ҳоказо тарбия кўрган кишилар шундай бўладилар... Тарбияланиш учун... Пиквикни ўқиш ва Фаустдан монолог ёд олишнинг ўзи қор қилмайди.

Бунинг учун кеча-ю кундуз тинимсиз меҳнат қилиш, бир умр ўқиш, тиришиш, ирода керак. Бунда ҳар соат ганимат...

1886 йил март

Асрол МУХТОРОВ
Ўзбекистон халқ устаси

СЎЗ ҲАҚИДА ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИ

Фикр - жисму, сўз - либос.
Ширин сўз - жон озиғи.
Сўз - барча масалалар қулфини очувчи калидир.
Хар бир сўзнинг ўз вазн ва ўз ўлчови бор.
Одамнинг юзига боқма, сўзига боқ!
Гап - фикрнинг сурати.
Яхши гап - мукофотдан улуг.
Ширин сўз - инсон қалбининг чироғи.
Яхши нутқ ранг-баранг гулзорга ўхшайди.
Гап ҳақиқати билан кучли.
Соғлом гап надоматларни танитайди.

са сўрашса албатта ўша ишни ба-
жаришга ҳаракат қиларкан.

Бир-икки йилда Аҳмад катта-
катта ганчкорлик ишларини амал-
га ошириб, халқ ичида машҳур
бўлибди. Унинг олдида буюртма
берувчилар кўплаб кела бошлабди.

Мурод дўстининг иши кундан-
кунга олға босаётганини кўриб
қувонибди. Чунки Аҳмад унинг
ягона ҳақиқий дўсти эканда.

ДЎСТ КАДРИ

Ўтмишда икки дўст бўлиб, би-
рининг исми Аҳмад, иккинчиси-
нинг исми Мурод экан. Улар
ёшликдан бирга ўсишиб, бир мак-
табда таълим олишибди. Аҳмад-
нинг отаси ўғли етти ёшга тўлганда
бир хунарманд устага шогирдликка
берибди. У ганчкор устанинг кўли-
да ганч сирларини ўргана бошлаб-
ди. Дўстининг устага шогирд туш-
ганини эшитган Мурод отасига
«Мени ҳам шогирдликка беринг»
дебди. Шунда отаси уни бир сав-
догарга олиб бориб беради. Мурод
унинг дўконидан хизмат қилиб сав-
до-сотик сирларини ўргана бош-
лайди. Орадан йиллар ўтиб Аҳмад
ганчкор уста бўлиб етишибди. У
устозидан оқ фотиҳа олиб ўзи
мустақил иш бошлабди. Мурод эса
савдогарларга кўшилиб у мамла-
катдан, бу мамлакатга бориб сав-
до-сотик ишларини қилибди.

Аҳмаднинг оқила бир онаси ва
Маҳбуба исмли синглиси бор экан.
Аҳмад онаси ва синглисини жуда
хурмат қиларкан. Улар бирор нар-

Бир куни у узок мамлакатга са-
фарга отланибди. Сафарга кетиш
олдидан дўстининг уйига бориб
хайрлашиб келибди. У шу кетган-
ча ўз шаҳрига қайтиб келмабди.
Сабаби сафардан қайтаётганда
қароқчилар тўдасига дуч келиб
қолиб, бор йўғидан жудо бўлибди.
У чуқур қайғурибди. Бунинг усти-
га ўз шаҳрига қайтиб келаётгани-
да хон ясавуллари уни ушлаб
олибдилар. Унинг кўриниши зин-
дондан қочган бир одамга жуда
ўхшар экан. «Пешонам шўр экан»,
деб ўйлабди Мурод зиндонда
ётганча.

Аҳмаднинг қулоғига дўстининг
аҳволи ҳақида ҳар хил гаплар етиб
келибди. Лекин у биронта ҳам сўзга
ишонмабди.

Ниҳоят бир куни кечки пайт
унинг оstonасига Мурод етиб ке-
либди. Эшикни Маҳбуба очибди.

- Сизга ким керак? - деб сўраб-
ди Муродга қараб. Унинг соч-со-
қоллари ўсиб кетган, кийимлари

бир аҳволда экан.

- Мен Аҳмаднинг ягона дўсти
бўламан, - дебди у. Маҳбуба уйга
кириб акасига айтибди. Акаси ўйла-
ниб қолибди, сўнг «Чиқиб айт, ме-
нинг бундай дўстим йўқ», дебди.

Маҳбуба Муроднинг олдида чи-
қиб акасининг сўзини айтибди. «На-
хот дўстга садоқат шунчалик бўлса»,
деб ўйлабди Мурод ва ўз уйига қай-
тибди. Унинг кўнгли бутун дунёдан
совубди. Алаmidан кўчага чиқмай
қўйибди.

Олтинчи куни унинг эшигини
бир кампир тақиллатибди. Мурод
ташқарига чиқибди.

- Нима керак, она? - дебди.

- Болам, мусофирман, бир қул-
тум сув, бир бурда нон бергин, -
дебди.

- Ҳовлига кириб, ҳозир олиб чи-
қаман, - дебди Мурод. Уйга кириб
суви қочган битта нон билан кўза-
да сув олиб чиқибди.

Кампир ҳовлидаги супада ўтириб
унинг ҳақида дуо қилганича сув би-
лан нонни ебди.

- Болам нега бунчалик хафа кўри-
насан. Ҳовли жойингни ташлаб
қўйибсан, - дебди кампир атрофга
разм солиб.

Мурод кампирга ўз бошидан ке-
чирган воқеаларни, дўстининг ўзига
қилган ҳиёнатини айтиб берибди.

- Сабр қил болам, ҳаммаси яхши
бўлиб кетади. Аввало ўзингни қўлга
ол. Касбингни давом эттир. Агар рух-
сат берсанг мен шу ерда қолиб, сен-
га ош-овқат қилиб бериб тураман.
Чунки борадиган ерим йўқ - дебди
кампир.

- Меникида тураверинг, онахон
- дебди Мурод. Шундан сўнг кам-
пир уйда қолиб, тезда ҳамма ёқни
саранжом-саришта қилибди. Уйга

ўлимга ҳам тайёр турадилар».

..Ота-онага иззат ва хурматни қан-
ча кўп қилсанг, уларнинг сен ҳақин-
гдаги дуоси шунча тезроқ мустажоб
бўлур.

Бир донимшманд-
нинг шогирди
у с -

тозидан
сўрабди:

- Ота-онам вафот қилган-
лар, энди нима қилсам уларнинг
ҳақларини адо қилган бўламан.

- Ота-онангни васиятларини бажо
келтир, дўстларини, ёру-биродарла-
рини иззат-хурмат қил, ака-укала-
рингга, қариндош-уруғларингга му-
ҳаббат боғла, қўлингдан келганича
уларга ёрдам бер, яхшилик қил,
ўзинг тарбия, одоб доирасидан чиқ-
ма, - дебди устоз.

Шогирд инсонларга меҳрли бўли-
ши, айниқса ота-онасига яхши му-
носабатда бўлиши керак. Шу ҳақида
Кошифий Ҳусайн Воиз бундай де-
ган эди:

Агар ота-оналар билан муносаба-
тинг ўн бир қондаси нималардан
иборат деб сўрасалар шундай жавоб
бер:

Биринчиси: доимо ота-онага хур-
матда бўлиш.

Иккинчиси: улар учун дунёнинг
барча бойлигини ҳам аямаслик.

Учинчи: ота-онага уларнинг хурма-
тини бажо келтирганингни асло эс-
латмаслик.

Тўртинчи: ота-онанинг биринчи
чақириқлари билан олдиларига етиб
келиш.

Бешинчи: ота-она билан гаплашган-
да юзни буриштирмаслик,
жаҳл қилмаслик.

Олтин-

чи:

ота-онанинг
барча истакларини
бажо келтириш.

Еттинчи: ота ва она билан суҳбат-
лашганда овозини баланд кўтармас-
лик.

Саккизинчи: ота-онанинг рухсати-
сиз саёҳатга чиқмаслик.

Тўққизинчи: ота-онага қувонч кел-
тиришга интилиш.

Юқоридаги ҳикоя ва ривоятлардан
хулоса чиқариш ўзингизга ҳавола.
Уларни ўқиб мағзини қақингиз ва те-
гишли хулосалар чиқариб олингиз.
Азиз шогирдлар онангиз ва отангизга
бўлган меҳр-муҳаббатингиз янада
ошади, деб ишонамиз. Чунки, халқи-
мизда шундай нақл бор «Нима эк-
санг, шуни ўрасан».

қайтадан файз кирибди. Мурод ҳам
энди ўтираверсам бўлмайди деб ўз
касбини давом эттирибди. Орадан
кўп вақт ўтмай бойлигига-бойлик
қўшилибди.

Бир куни кампир Муродни ча-
қириб шундай дебди:

- Ўғлим, сен тенгилар бирин-ке-
тин уйланмоқда. Сенга мен бир қиз-
ни мўлжаллаб қўйдим. Жуда меҳ-
наткаш одобли қиз - дебди кампир.
- Агар «хўп» десанг ўшани унаш-
тириб келаман.

Мурод розилик берибди. Тўй
куни жуда кўп одамлар келибди.
Улар бирма-бир туриб Муродни
табриклабдилар. Икки ёшга бахт-
саодат тилабдилар. Бир пайт тўйхо-
нада Аҳмад пайдо бўлибди ва у ҳам
сўз олиб дўстлик ва садоқат ҳақида
гапирибди.

Шунда Мурод ўрнидан туриб:

- Мени сендек дўстим йўқ. Чун-
ки сен оғир дамларимда мени ҳатто
танишни ҳам истамай, уйингга ки-
ритмадинг. Энди бўлса мени қўг-
ламоқдасан, садоқат ҳақида сўз
юритмоқдасан, - дебди.

Аҳмад унинг олдида яқин келиб-
ди ва келинга бир қараб олиб шун-
дай дебди.

- Сенинг ёнингга ўтирган қай-
лиқ менинг синглим, Уйингда олти
ойдан бери хизмат қилиб келаёт-
ган кампир менинг онам бўлади.
Яна нима қилишим керак. Агар
ўшанда сени уйимга киритганим-
да одамлар ҳар-хил гап тарқатиш-
ган бўларди. Сен ҳам қайта ишга
киришиб кетишинг қийин кечар-
ди. Шу туфайли аввало онамни
юбориб, аҳволингдан хабардор
бўлиб турдим. Кейин онамга айтиб
синглимни сенга бердим. Бу
ёғингга ўзинг хулоса чиқариб ол.

Мурод бу сўзларни эшитиб ҳай-
ратда қолибди ва ўрнидан туриб
Аҳмадни бағрига олиб қучоқлабди.

- Ҳақиқий ягона дўстим сенсан
- дебди.

Боланинг камолати - ота-онанинг
орзусидир.

Бола чироғи, ота-она парвона.
Ота-она учун фарзанд - қалб гуру-
ри,

Инсон - ота-онадан доимо қарздор.
Она - биринчи муаллимдир.
Онанинг меҳри муқаддас.
Онадан кўз тўйган одам йўқ.
Ота - умр боғбони.
Ота - ўнта устоздан устун.
Онанинг орзуси - фарзанднинг бах-
тидир.

СЕНТЯБР

	4	11	18	25
	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	

ОКТАБР

	2	9	16	23	30
	3	10	17	24	31
	4	11	18	25	
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	

НОВАБР

	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	

ДЕКАБР

	4	11	18	25
	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31

Ўзбекистон
болалари ва
ўсмирларининг
газетаси

Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ
ҚЎМИТАСИ,
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ
ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

БОШ МУХАРРИР:
Умида
АБДУАЗИМОВА

ТАҚРИР ҚАЙЎАТИ:
Шухрат АХМЕДОВ,
Йўлдош САИДЖОНОВ,
Ойниса МУСУРМОНОВА,
Хотам АБДУРАИМОВ,
Мукаррама МУРОДОВА,
Суннатилла ҚЎЗИЕВ,
Эргашвой САРИҚОВ.

Ношир
«Ijod dunyosi»
нашриёт уйи

Ижарадаги Тошкент Матбаа
комбинатида офсет усулида
39092 нусхада
босилди. Ҳажми 2 босма
табоқ.
Буюртма - К-8206
Газетани
Абдулмид Абдуғаффаров
саҳифалади.
Навбатчи:
Маъмура МАДРАҲИМОВА

Рўйхатдан ўтиш
тартиби № 000137
Манзилимиз 700129,
Тошкент шаҳри,
Навоий кўчаси, 30-уй.

Тел: 144-62-34.

Охори тўқчи маган охирлар

ВАТАН

Яша Ватан, хур Ватан,
Дунёга машхур Ватан.
Истиклолга эришдинг
Даври даврон сур Ватан.

Яша Ватан, хур Ватан,
Дунёга машхур Ватан.
Меҳнат билан кучоғинг
Бўлди чаман гул Ватан.

Яша Ватан, хур Ватан,
Дунёга машхур Ватан.
Халол ишлаб топганинг
Олтин билан дур Ватан.

Яша Ватан, хур Ватан,
Дунёга машхур Ватан.
Халқим яшар тинч, иноқ,
Ҳей, қандингни ур, Ватан!

Наримон ОРИФЖОНОВ сўзи,
Т.ОСТОНОВ мусиқаси

Газетамизнинг ўтган сониди босилган

бошқотирманинг жавоби:

1. Ватанли.
2. Олис.
3. Олма.
4. Авом.
5. Тўти.
6. Обид.
7. Телефон.
8. Нодира.
9. Ари.
10. Чорак.
11. имтиҳон.
12. Стипендия.
13. Исм.
14. Муаллим.
15. Юлдуз.
16. Мадраса.
17. Она.
18. Сотқин.
19. Невара.
20. «Тонг юлдузи».
21. Улугбек.
22. Роль.
23. Вазир.
24. Нексия.
25. Хумо.
26. Самарқанд.
27. Сим.
28. Дўст.
29. Мушук.
30. Ақл.
31. Туш.
32. Арава.
33. Сағдо.
34. Табиб.
35. Опа.

Азиз мухлис. Чизма
катаклариға "К" ҳарфи
билан тугалланадиган ва ҳар
икки тарафдан ўқилганда
ўзгармайдиган бешта сўзни
ёзиш билан машқни ҳал
этинг.

Ф. Орипов тузди.

